

Posudek bakalářské práce

Jan Turek:

Analýza postojů v ochraně přírody zainteresovaných tamních obyvatel k územní ochraně přírody a krajiny Novohradských hor

Fakulta humanitních studií University Karlovy v Praze

bakalářské studium humanitní vzdělanosti, 2016

Úvod

Snaha zvětšovat počet i celkovou plochu cenných přírodních a krajinných prostředí, která podléhají nějaké formě územní ochrany přírody a krajiny, je samozřejmě dlouhodobě žádoucí a správná. Zdaleka ne vždy se však setkává s příznivým přijetím místních obyvatel, a překvapivě zdaleka ne vždy musejí být jejich argumenty liché a aktivity jen negativní. Proto si **Jan Turek** vybral téma velmi zajímavé jak obecně, tak konkrétně, protože právě Novohradské hory představují poněkud specifický případ, což již při volbě tématu jako místní znalec – amatér tušil.

1. Obsahová stránka

Práce má standardní členění, v němž nelze nic vytknout struktuře (úvod, charakteristika území, metody, teoretický konceptuální základ (postoje), historie ochrany přírody a krajiny obecně a postoje obyvatel Novohradských hor k ochraně konkrétně, závěr). Zaslouží jednu výtku a jednu pochvalu. Prvá se týká kapitoly postoje: opřít se o jediného autora je v bakalářské práci snad ještě legitimní, zejména činí-li tak autor vědomě a přiznaně, ale použití pouhých dvou sekundárních titulů, učebnicových a shrnujících (a jedné krátké specializovanější stati), a diskuse pouhých tří (resp. dvou a dvojice) autorů je skutečně na hranici přijatelnosti. Naopak pochvalu zaslouží autor za to, jak odděluje postoje ke stávajícím formám územní ochrany a k plánované velkoplošné chráněné krajinné oblasti.

2. Práce s literaturou

Zásadní výtku je naznačena již v předcházejícím odstavci. Není nezbytné za každou cenu načítat cizojazyčnou tehdy, když prostě není (v angličtině k Novohradským horám), ale bylo by dobré prokázat znalost angličtiny právě tam, kde je originálních cizojazyčných titulů (ne jen shrnujících) více než českých (sociologie – postoje, metodologie, typologie ochrany přírody a krajiny). Počet i kvalita obecně „přírodovědných“ titulů je tedy pro bakalářskou práci dostačující, u zmíněných dvou oblastí na hraně. Autor odkazuje poněkud zastarale na citované tituly v poznámkách pod čarou, jinak literaturu eviduje i parafrázuje a cituje správně.

3. Formální stránka

Vlastní text práce má i při věcném, úsporném slohu rozsah 51 strany (a při daném fontu asi zhruba stejný počet normostran), český i anglický abstrakt a klíčová slova, jednu dobře volenou přílohu, atypicky řazenou před seznam literatury. (anotaci...). Absence přepisů rozhovorů a jejich struktury (*návodu*) je opět na hranici přijatelnosti a je v rozporu s kapitolou 2.4 „Metoda zpracování dat“.

V současné jazykové bídě absolventských prací oceňuji jednoduchý jazyk a styl práce, v něm jde autorovi vždy skutečně o konkrétní sdělení. Autor „nemlží“, a netvoří komplikovaná souvětí plná souvislostí, zaměřuje se vždy na hlavní myšlenku, práce se proto dobře čte.

Ve srovnání s běžným současným průměrem je práce mluvnicky korektní a občasné chyby patří spíše do kategorie překlepů (již v obsahu „podhůří“, „postoje ... by měly být ... zohledněna“ (str. 2), „vplyv“ místo „vliv“ (str. 14), zkratku „cca“ vzniklou kontrakcí (circa) píšeme bez tečky apod.

4. Celkové hodnocení

Práce je promyšlená, viditelně průběžně konzultovaná a opřená o dobrý empirický materiál.

„Povinné“ pasáže popisující výzkumný terén Novohradských hor jsou ne jen opřené o (dobře vybranou) literaturu, jak je zvykem, ale i o osobní znalost terénu. Rozdělení jednotlivých účelů a forem ochrany jsem již pochvalně zmínil.

O prepisech a struktuře vzorku jsem se také již zmiňoval; výběr vzorku je poněkud pochybný ne jen z formálních genderových důvodů, ale proto, že absence žen skutečně představuje absenci jisté specifčnosti pohledu na problematiku. Turek je si toho zřejmě vědom a nelze mu zcela věřit, že ani při použití metody sněhové koule a spolupráci s místními úřady vhodnou ženu nevypátral („Vhodnou ženu, která by odpovídala mým požadavkům na respondenta, jsem bohužel nevypátral“) a nelze souhlasit s tvrzením „což vzhledem k charakteru výzkumu nepovažuji za problém, neboť analýza vztahu respondenta s jeho pohlavím není předmětem výzkumu“, neboť sám zahrnuje do postojů i stránku emoční a při prosazování záměrů územní ochrany přírody a krajiny hraje emoce často dokonce rozhodující roli. Rovněž uváděné sociodemografické charakteristiky podezírám z (nikoli záměrných) nepřesností: např. Václav Heral není jen „zemědělec a podnikatel v ubytovacích službách a gastronomii z Veveří u Nových Hradů, kde provozuje sezónní autokemp.“ (str. 9), a přestože Turek dále uvede alespoň „Znalec myslivosti“, nemůže pominout vysokoškolské vzdělání v oboru přírodních věd (RNDr.). Obdobně opomíjí i charakteristiky dalších respondentů.

Metodologické kapitoly 2.3 a 2.4 jsou zpracované stručně, z jediného zdroje (a asi i s použitím konzultací), ale věcně správně a svědčí o tom, že adept základy kvalitativních metod skutečně pochopil. Pravděpodobně skutečně postupoval systematicky a pečlivě (přepisy, tématické odstavce, kódování atd.), o to více čtenáři chybí přepisy rozhovorů, větší množství jejich doslovných citací, struktura rozhovoru a ilustrace správně pochopeného postupu výzkumu „Otázky jsem v případě potřeby doplňoval a pozměňoval, což mi charakter výzkumu umožnil a rozhovor tak získal jistou pružnost. Získal jsem tak více informací. Otázky jsem vždy před rozhovorem s následujícím respondentem upravoval a doplňoval tak, aby mi respondent poskytl vyjádření ke stejné problematice, o které se v rozhovoru nehledě na předem stanovené výzkumné otázky rozmluvili předchozí respondenti.“ (str. 10)

Některé z adepotových formulací nebo závěrů by bylo možné dlouze diskutovat (např. institut přírodního parku, jak jej uvádí zákon O ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb., je skutečně určen především k ochraně krajinného rázu, což současně s instituty maloplošných zvláště chráněných území není právě v Novohradských horách nijak nevhodná varianta. Nevýhoda je spíše v tom, že zákon blíže nespecifikuje způsob a úroveň ochrany. Nařízení na úrovni kraje pak v případě Novohradských hor svěřuje pravomoci orgánu nejnižší možné úrovně, tedy pověřené obci, s výhodou subsidiarity i riziky nekompetence, a jeví se (i s ohledem na osobní znalosti, odbornost a osobnostní vlastnosti politiků, již nařízení před 12 lety přijali, spíše jako vynalézavá obrana proti zřízení „silnější“ CHKO.

Obdobně bych uvítal přesnější rozlišení mezi znalostmi respondentů provozu a pravomocí CHKO na jedné (znalost zákona) a mezi odhadem jeho dopadů (spíše vědecké předvídání budoucnosti, prognózování nebo scientific forecasting), rozbor toho, co skutečně dělají pozitivního (Blíženeč, Heral) nebo i třeba bližší rozbor Pohoří, jehož situace by sama o

sobě vydala na případovou studii (buď zůstane „koncem světa“, ale pak se tam budou hroutit kostely, což Turek kupodivu nezmiňuje, nebo získá dopravní spojení, ale ztratí svůj půvab – což Turek spolu se svými respondenty zmiňuje) atd. atd.

Osobně mi tolik nevadí, že Turek nedokáže skutečně vyhodnotit „postoje“ ve smyslu sociopsychologickém a propojit tak plně teoretický koncept s empirickými daty. Cení si spíše toho, že získal zajímavá zjištění o věcných námitkách a naopak podpoře ve vztahu k územní ochraně, a to diferencovaně. Práce by tak jistě mohla posloužit jako podklad pro úředníky Ministerstva životního prostředí, již budou mít (a už mají) na starosti veřejná projednávání záměrů, přestože některé „osoby a obsazení“ jsou jim samozřejmě dobře známé (Robert Blíženec aj.).

Přes veškeré uvedené výhrady proto pokládám Turkovu práci na bakalářské úrovni za velmi dobrou, s potěšením ji **doporučuji k obhajobě a jako velmi dobrou ji (s možným vylepšením na „výborně“ na základě výkonu u obhajoby)** také hodnotím.

Praha 10. září 2016

PhDr. Ivan Rynda